

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา คือการสอนวิชาการและวิชาชีพเพื่อสนองความต้องการกำลังคนของสังคม การค้นคว้าวิจัยเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ การบริการทางวิชาการแก่สังคม การถ่ายทอดวัฒนธรรม และปลูกฝังความเป็นพลเมืองดี (วิจิตร ศรีสะอ้าน , 2518) ในบรรดาภารกิจหลักทั้ง 4 ประการนี้ การเรียนการสอนถือเป็นภารกิจที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก เพราะถือเป็นหัวใจของการดำเนินการของสถาบันการศึกษา เป็นกระบวนการของการพัฒนากำลังคนระดับสมองของประเทศ และถือเป็นขั้นสูงสุดในระบบการศึกษาที่พัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม ก่อนที่จะเข้าสู่วงการวิชาชีพ เพื่อเป็นกำลังของประเทศต่อไป (สายหยุด จำปาทอง , 2531)

การศึกษาศิลปะระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ได้พัฒนาให้มีความเจริญก้าวหน้าไปอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการที่มีสถาบันการศึกษาหลายแห่ง ทั้งที่เป็นของรัฐบาลและเอกชน ต่างก็มีบทบาทสำคัญในการที่จะร่วมกันส่งเสริมและพัฒนาวิชาการทางศิลปะทั้งทางภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ตลอดจนการค้นหาแนวทางของการพัฒนาทางด้านความคิด จิตใจของมนุษย์ ในด้านสุนทรียภาพและวัฒนธรรมของชาติ (น ณ ปากน้ำ , 2528) ความสำคัญของการศึกษาศิลปะได้ถูกกำหนดเป็นนโยบายในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ. ศ. 2540-2544 (ทบวงมหาวิทยาลัย , 2538) ว่าเป็นสาขาวิชาที่มีความสำคัญต่อการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ และเป็นภารกิจหลักอย่างหนึ่งของสถาบันอุดมศึกษา ในการที่จะถ่ายทอดปลูกฝัง ให้เกิดจิตสำนึกอันดีงามขึ้นกับเยาวชนของชาติ (ปราโมทย์ โชติมงคล , 2538) นอกจากนี้การศึกษาศิลปะ ยังมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย (Cognitive domain) จิตพิสัย (Affective domain) และทักษะพิสัย (Psychomotor domain) ดังที่ โลเวนเฟลด์ และบริทเทน (Lowenfeld and Brittain , 1987) กล่าวไว้ว่า

ศิลปะเป็นเสมือนความหมายของความเจริญงอกงามที่เข้าใจได้ และเป็นส่วนสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านความคิด ความรู้สึก สติปัญญา การรับรู้ การสร้างสรรค์ สุนทรียภาพ และสังคม

การศึกษาศิลปะในระดับอุดมศึกษา เป็นการศึกษาที่เน้นการฝึกทักษะให้ผู้เรียนมีความสามารถปฏิบัติงานได้จริง เป็นการศึกษาที่เน้นการฝึกประสบการณ์เพื่อให้ผู้เรียนได้รับรู้ถึงแก่นแท้ของความรู้นั้นโดยการปฏิบัติด้วยตนเอง ดังนั้น ความสำคัญของการเรียนการสอนศิลปะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาทัศนศิลป์ จึงมุ่งเน้นการเรียนรู้ภาคปฏิบัติอันได้แก่วิชาวาดเส้น วิชาจิตรกรรม วิชาประติมากรรม วิชาภาพพิมพ์ และวิชาศิลปะไทย วิชาเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นวิชาพื้นฐานที่สำคัญ และเป็นวิชาขั้นสูงในการศึกษาศิลปะของแต่ละสาขา ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านทักษะโดยตรง การได้มาซึ่งทักษะเหล่านี้ ผู้ปฏิบัติจะต้องมีทัศนคติที่ถูกต้อง และได้รับการฝึกฝนที่ถูกต้อง ความคิดหรือจินตนาการกับการกระทำหรือทักษะจะต้องเติบโตคู่กัน แต่ละฝ่ายจะสนับสนุนซึ่งกันและกันให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น (ชลูด นิมเสมอ, 2529) นอกจากนี้ จากการวิจัยของ เบนีย์ (Baney, 1980) เกี่ยวกับการรับรู้ด้านการเห็น และการสัมผัส ได้สนับสนุนว่า การเรียนศิลปะภาคปฏิบัติมีความสำคัญต่อการศึกษาศิลปะอย่างยิ่ง และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพ กับการรับรู้ทางการเห็นของผู้เรียนได้ในด้านรูปทรง ทั้งทางด้านกรวดภาพและการปั้นโดยเฉพาะในด้านรายละเอียดของพื้นผิว และความเป็น 3 มิติของรูปทรง

ความสำคัญของการศึกษาศิลปะ ประเภททัศนศิลป์ อาจกล่าวได้ว่าเป็นการเรียนรู้ถึง คุณค่าทั้งทางด้านเรื่องราว (Content value) ที่มีความเกี่ยวข้องกับสังคม ศาสนา และประวัติศาสตร์ และคุณค่าทางด้านรูปทรง (Form value) ที่เกิดจากการประสานสัมพันธ์กันในทัศนธาตุต่าง ๆ เช่น เส้น สี รูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก หรือลักษณะของพื้นผิว (อารี สุทธิพันธ์, 2530) และจากการรวมตัวกันระหว่างคุณค่าทั้ง 2 ด้านนี้ ประกอบกันเข้าอย่างกลมกลืนที่สุด เกิดเป็นผลงานศิลปะที่มีคุณค่า ดังนั้นการเรียนศิลปะทางด้านทัศนศิลป์ จึงเป็นการฝึกฝนให้ผู้เรียนได้ใช้ทั้งความคิด ความรู้เชิงเหตุผลและความสามารถทางด้านทักษะฝีมือ เพื่อใช้ในการถ่ายทอดจินตนาการออกมาเป็นผลงานศิลปะที่ดีที่สุด (ชลูด นิมเสมอ, 2529) จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้นได้สะท้อนออกมาในรูปแบบของการกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ เนื้อหาหลักสูตรที่มีการศึกษาทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ และการเรียนรู้โดยส่วนมากจะเน้นหนักในเชิงปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ

ศิลปะ (Studio art) มีอาจารย์เป็นผู้ให้บทเรียนแนะนำสั่งสอน โดยให้มีการฝึกปฏิบัติจากขั้นพื้นฐานก่อน แล้วจึงพัฒนาให้มีคุณค่าทางศิลปะมากยิ่งขึ้นตามลำดับ (สวัสดิ์ ต้นติสุข , 2538)

การเรียนการสอนที่เน้นการฝึกปฏิบัตินั้น ในปัจจุบันได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก ไพฑูรย์ สินลารัตน์(2524) กล่าวว่า การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษานอกจากการสอนด้วยวิชาการศึกษาทั่วไปแล้ว ยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อการประกอบอาชีพด้วย ดังนั้นการเรียนการสอนจึงต้องมีลักษณะของภาคปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการปฏิบัติจริงเป็นการเรียนรู้จากสภาพการที่เป็นจริง ในการศึกษาด้านศิลปะก็เป็นการศึกษาวิชาชีพอย่างหนึ่งที่ต้องมีการฝึกฝนทักษะ ความชำนาญในการปฏิบัติงานทั้งภายในและภายนอกห้องปฏิบัติงาน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการฝึกปฏิบัติทางศิลปะเป็นความสามารถของการใช้ความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการสร้างความสัมพันธ์ขององค์ความรู้ที่เกี่ยวกับศิลปะ กระบวนการทำงานศิลปะ หลักการทางศิลปะ องค์ประกอบศิลป์ ประวัติศาสตร์ศิลป์ และสุนทรียศาสตร์ ทักษะความชำนาญเกิดขึ้นได้จากการผ่านการฝึกฝน การได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ผู้สอน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาทักษะความสามารถ ในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น (Lansing , 1976) นอกจากนี้ห้องปฏิบัติการที่มีความพร้อมทั้งเครื่องมือ เครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ทางศิลปะก็มีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง เพราะห้องปฏิบัติงานที่มีบรรยากาศของการสร้างสรรค์ จะมีส่วนกระตุ้นการทำงานการสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี (ผดุง พรหมมูล , 2538)

จากความสำคัญของการเรียนการสอนศิลปะภาคปฏิบัติ ดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ศิลปะภาคปฏิบัติมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ ความสามารถเชิงทฤษฎีความรู้ ความสามารถด้านทักษะ และการเรียนรู้ด้านเจตคติ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างสรรค์ การจัดองค์ประกอบศิลป์ ประวัติศาสตร์ศิลป์ และสุนทรียศาสตร์ นอกจากนี้ยังทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านทักษะทั้งในด้านของการคิด การปฏิบัติงาน การแก้ปัญหา และการวิจารณ์ (ชลอ พงษ์สามารถ , 2526) และทั้งยังมีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียน วิชาศิลปะอื่น ๆ อีกด้วย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงสภาพและปัญหาของการเรียน และการสอนศิลปะภาคปฏิบัติในสาขาทัศนศิลป์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถาบันอุดมศึกษาภาคเอกชน ในด้านที่เกี่ยวข้องกับการเรียนและการสอนศิลปะภาคปฏิบัติ

การเรียนการสอน ในที่นี้หมายถึง การเรียนของนิสิตนักศึกษาและการสอนของอาจารย์ ในสถาบันอุดมศึกษา การเรียนการสอนเป็นวลีที่มักใช้ควบคู่กันแท้ที่จริงแล้วมีความเกี่ยวข้องกับคน 2 กลุ่ม คือ การเรียนของนิสิต นักศึกษาและการสอนของอาจารย์ ซึ่งกระบวนการเรียนและการสอนของคนทั้ง 2 กลุ่มมีความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกัน คือ สภาพของผู้เรียนและผู้สอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมการเรียนและการสอน(อุทุมพร จามรมาน , 2530)

ในด้านของสภาพของผู้เรียน มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัย 4 ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน อันได้แก่ ความสามารถทางด้านวิชาการ ภูมิหลังทางการเรียน พฤติกรรมทางการเรียนรู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการทำงานศิลปะ ตลอดจนถึงลักษณะนิสัย และทัศนคติทางการเรียนรู้ (Brown , 1977) ส่วนสภาพของผู้สอนนั้นเป็นส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับ ภาระหน้าที่ของการเป็นอาจารย์ในระดับอุดมศึกษา อันได้แก่ การสอน การทำวิจัย ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ และบริการสังคม (Dressel , 1976 อ้างถึงใน อุทุมพร จามรมาน , 2530) ส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นกระบวนการของการดำเนินงานที่มีระบบแบบแผน สังกัด อุทรานันท์ (2526) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นกระบวนการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วยส่วนสำคัญคือ การวางแผนการสอน การดำเนินการสอน วิธีการสอน สื่อการสอน และการวัดและประเมินผล ส่วนด้านสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน ก็เป็นส่วนสำคัญที่เป็นตัวเร่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ลูกา และเคนท์ (Luca and Kent , 1968) กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนไว้ 8 ประการคือบรรยากาศของการเรียน พฤติกรรมของอาจารย์ที่เกี่ยวกับการสอน การเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร สิ่งอำนวยความสะดวก บรรยากาศของการบริหาร วินัยของผู้เรียน การจัดกิจกรรมสัมมนา การความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้สอน และบริการทางวิชาการ นอกจากนี้ยังได้จำแนกสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอนเป็น 2 จำพวกคือสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสภาพแวดล้อมทางสังคม

จากงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ ชมมณฑา(2520) เรื่อง ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการสอนระดับอุดมศึกษา สาขามนุษยศาสตร์ ผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ พบว่ามีองค์ประกอบอยู่ 6 ส่วน ที่เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอน ได้แก่ อุปกรณ์การสอน บุคลิกลักษณะของผู้สอน วิธีการสอน ทัศนคติของอาจารย์

ต่อผู้เรียน ตำราเรียน และทักษะการสอน นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงลักษณะของผู้สอน วิชาทางด้านมนุษยศาสตร์ อันได้แก่ วิชาศิลปะ วรรณคดี ภาษา และทัศนศิลป์ พบว่า จะต้องมึลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ มีความสามารถ ในการกระตุ้นความคิดเชิง เหตุผลของผู้เรียน กระตือรือร้นสนใจในเนื้อหาวิชาที่สอน และมีความรู้ความชำนาญใน สาขาวิชา ส่วนในด้านของนักศึกษา สายวรรณ บุญคง (2533) ทำการวิจัยเกี่ยวกับ องค์ประกอบ ที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตนักศึกษา ในระดับอุดม ศึกษา พบว่ามี 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบทางด้านสติปัญญา ได้แก่ ความ สามารถทางสมอง ความถนัดทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการ แก้ปัญหา และองค์ประกอบที่มีได้เกี่ยวข้องกับสติปัญญา ได้แก่ การปรับตัวพื้นฐาน ครอบครั้ว ทักษะคติ วุฒิภาวะ แรงจูงใจ ฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ นักศึกษากับอาจารย์ และนักศึกษากับเพื่อน

กล่าวโดยสรุปถึงองค์ประกอบสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับการเรียน การสอนได้ว่า ประกอบด้วยผู้เรียนและผู้สอน โดยมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน และผู้สอน คือ กิจกรรมการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอน การเรียนการสอน ศิลปะภาคปฏิบัติเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อน เพราะเป็นการเรียนรู้ทางด้าน ทักษะ ซึ่งเป็นการสร้างความสามารถของการสร้างประสิทธิภาพในการใช้ความรู้เกี่ยวกับ ศิลปะ กระบวนการ องค์ประกอบศิลป์ ประวัติศาสตร์ศิลป์ และสุนทรียศาสตร์ ดังนั้น ในด้านของผู้สอนจึงมีหน้าที่สำคัญที่จะกำหนดกระบวนการสอน ที่มีประสิทธิภาพโดย คำนึงถึงส่วนประกอบต่าง ๆ ของการสอน คือ การวางแผนการสอน การดำเนินการสอน วิธีการสอน สื่อการสอน และการวัดและประเมินผล นอกจากตัวผู้สอนแล้ว ผู้เรียนก็เป็น ส่วนประกอบสำคัญอีกส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน กิจกรรมทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ศิลปะจะต้องเป็นส่วนสำคัญ ที่จะส่งเสริมให้เกิดพัฒนาการทางเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิ พินัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย โดยเน้นการเรียนรู้ทางด้านทักษะปฏิบัติมากกว่า การเรียนรู้ ทางด้านอื่น โดยการเรียนรู้ทักษะการปฏิบัติของผู้เรียนจะแสดงออกมาในรูปแบบของการ ปฏิบัติงานศิลปะในระหว่างที่มีการเรียนการสอน

ในด้านของปัญหาการสอนศิลปะ จากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐบาลได้มีการ ศึกษาและทำการวิจัยโดย มหาวิทยาลัยศิลปากร (2528) สามารถสรุปเป็นภาพรวม ของปัญหาด้านการสอนได้ว่า สถาบันส่วนมากขาดอาคารสถานที่ที่เหมาะสม ขาดความ

พร้อมทางด้านวัสดุอุปกรณ์ประกอบ การเรียนการสอน ขาดงบประมาณจากรัฐเพื่อส่งเสริมด้านศิลปะ ในด้านของผู้สอนที่ยังขาดคุณลักษณะในด้านความรู้ทางวิชาการ ศิลปะที่มีประสิทธิภาพสูง และแนวความคิดของการพัฒนาหลักสูตรทางศิลปะ ที่ยังไม่พัฒนาให้สอดคล้องกับลักษณะสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป

จากผลการวิจัยของ บรรลือ ขอรวมเดช (2533) เรื่อง สภาพและปัญหา การสอนศิลปะภาคปฏิบัติ ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัญหาของการสอนศิลปะภาคปฏิบัติ ในด้านของผู้สอนมีการเตรียมตัวน้อยเนื่องมาจากมีภารกิจต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากการสอนหลายด้าน ในด้านของผู้เรียนไม่ยอมรับผลจากการประเมินของผู้สอน เนื่องจากมีความคิดว่าผู้สอน มีความอคติและไม่มีความสามารถที่มีประสิทธิภาพเพียงพอกับการสอนศิลปะปฏิบัติ ในด้านอาคารสถานที่ ห้องปฏิบัติการทางศิลปะ พบว่ายังมีไม่เพียงพอกับความต้องการรวมถึงตำรา สื่อการสอนและข้อมูลที่ขาดความทันสมัย และการไม่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากรัฐบาลเท่าที่ควร นอกจากปัญหาทางการสอนแล้ว ยังมีปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอนซึ่งอาจจำแนกได้คือ

ปัญหาที่เนื่องมาจากผู้เรียนในด้านของพื้นฐานความรู้ของผู้เรียนที่ไม่เท่าเทียมกัน เนื่องจากผู้เรียนมาจากสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน (นพวรรณ มั่นทรัพย์, 2528) ผู้เรียนขาดความใส่ใจในการขวนขวายหาความรู้ทั้งยังให้เวลากับ การปฏิบัติงานฝึกฝนทักษะน้อยกว่าที่ควร (ผดุง พรหมมูล , 2538) ปัญหาที่เนื่องมาจากผู้สอนที่ขาดคุณลักษณะ ในด้านของความรู้ทางวิชาการศิลปะที่มีประสิทธิภาพสูง (ชลุด นิยมเสมอ , 2529) ขาดความพร้อมในการเตรียมการสอน (นพวรรณ มั่นทรัพย์ , 2528) ขาดการสถิติกระบวนการตามลำดับขั้นตอนของการปฏิบัติงาน (อารี สุทธิพันธ์ , 2530) ปัญหาที่เนื่องมาจากการบริหาร พบว่างบประมาณจากรัฐบาล เพื่อสนับสนุนส่งเสริมด้านศิลปะยังไม่เพียงพอ (มหาวิทยาลัยบูรพา , 2538) ขาดความคล่องตัวในการบริหารและประสานงานทั้งภายในและภายนอกสถาบัน เนื่องมาจากการดำเนินงานต่าง ๆ ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนของระเบียบราชการมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น (ทบวงมหาวิทยาลัย , 2538) ปัญหาที่เนื่องมาจากหลักสูตร ในภาพรวมของหลักสูตรสถาบันอุดมศึกษา พบว่าส่วนใหญ่มุ่งเน้นวิชาเฉพาะ โดยมีได้ให้ความสำคัญในด้านกระบวนการประกอบอาชีพ การสร้างงาน และการแนะแนวอาชีพในระหว่างที่ศึกษาอยู่อย่างเพียงพอ (ทบวง

มหาวิทยาลัย , 2538) โดยเฉพาะหลักสูตรทางศิลปะที่ยังมิได้มีการพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป (มหาวิทยาลัยบูรพา , 2538) และปัญหาที่เนื่องมาจากสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ พบว่าขาดอาคารสถานที่เรียนห้องปฏิบัติการที่มีบรรยากาศทางศิลปะ (ผดุง พรหมมูล , 2538) ขาดความพร้อมทางด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน (มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2528) นอกจากนี้ยังพบว่าสภาพของห้องปฏิบัติงานศิลปะโดยส่วนมากยังไม่เหมาะสมกับสาขาวิชา

จากความสำคัญและความเป็นมาของปัญหาดังกล่าว สังเกตได้ว่าเป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษารวบรวมจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนศิลปะในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐบาลเท่านั้น เนื่องมาจากยังไม่มีกรวิจัยทางด้านการเรียนการสอนศิลปะ ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนมาก่อน จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงสภาพและปัญหาของการเรียนการสอนศิลปะภาคปฏิบัติ สาขาทัศนศิลป์ ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนชั้น ทั้งนี้จากความสำคัญของภาคเอกชนที่ได้เข้ามามีบทบาทมากยิ่งขึ้น ในการผลิตบุคลากร ทางด้านทัศนศิลป์ เพื่อมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ของชาติ ดังที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 (ทบวงมหาวิทยาลัย , 2538)

ในปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่มีการเรียนการสอนทางด้านทัศนศิลป์ มี 2 สถาบัน คือ ภาควิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ เปิดทำการสอนภาควิชาขึ้นมาเป็นเวลา 4 ปี มีจุดมุ่งหมายที่จะผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถ ทางด้านศิลปวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง และกว้างไกล สามารถออกไปช่วยให้นักพัฒนาของสังคมเป็นไปอย่างมีความสมดุล ทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ (มหาวิทยาลัยกรุงเทพ , 2539) และภาควิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรม มหาวิทยาลัยรังสิต เปิดทำการสอนภาควิชาขึ้นมาเป็นเวลา 10 ปี มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ทั้งในด้านการอนุรักษ์ และพัฒนาศิลปกรรมของชาติ (มหาวิทยาลัยรังสิต , 2533) จากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรทัศนศิลป์ของทั้ง 2 สถาบันจะพบว่าทั้ง 2 สถาบัน มีความมุ่งหมายที่จะผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพในการที่จะเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการส่งเสริม ทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมของชาติ เพื่อให้สังคมพัฒนาไปในทางที่ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 (ทบวงมหาวิทยาลัย , 2538) ที่กล่าวถึงความ

สำคัญของศิลปะแขนงทัศนศิลป์ ไว้ว่า เป็นสาขาวิชาที่มีความสำคัญ ต่อการทำงานบำรุง ศิลปวัฒนธรรมของชาติ

จากความสำคัญและความเป็นของปัญหาการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัย มีความสนใจที่จะศึกษาถึงสภาพและปัญหาของการเรียนการสอนศิลปะภาคปฏิบัติ สาขา ทัศนศิลป์ ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยมุ่งศึกษาในด้านสภาพของผู้เรียนและผู้สอน ศิลปะภาคปฏิบัติ ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอน อันได้แก่ กระบวนการ เรียน และกระบวนการสอน และสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอน ในด้านของสภาพ แวดล้อมทางกายภาพ และสภาพแวดล้อมทางสังคมของผู้เรียน และผู้สอนศิลปะภาค ปฏิบัติ ในสาขาทัศนศิลป์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนศิลปะภาคปฏิบัติ ของ อาจารย์และนักศึกษา สาขาทัศนศิลป์ ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึง สภาพและปัญหาของการเรียนการสอน ศิลปะภาคปฏิบัติ สาขาทัศนศิลป์ ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาสภาพและปัญหาการเรียนการสอนศิลปะภาคปฏิบัติ สาขาทัศนศิลป์ ในคณะศิลปกรรม มหาวิทยาลัยกรุงเทพและมหาวิทยาลัยรังสิต ภาคเรียน ที่ 2 ปีการศึกษา 2541
2. สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่ใช้ศึกษาเป็นสถาบันที่มีคณะ หรือ ภาควิชาทัศนศิลป์ ที่เปิดการสอนในระดับปริญญาตรี
3. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนศิลปะภาค

ปฏิบัติ และนักศึกษาของภาควิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรม มหาวิทยาลัยรังสิตและ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ถือว่าผู้ตอบแบบสอบถามและสัมภาษณ์ ตอบตามความเป็นจริง และการสังเกตเป็นการสังเกตโดยผู้วิจัยเป็นผู้บันทึกพฤติกรรม ตามที่ปรากฏขึ้นจริง
2. ลักษณะของวิชาศิลปะภาคปฏิบัติ ในสาขาทัศนศิลป์แต่ละวิชานั้น อาจมีความแตกต่างกันบ้างแต่ไม่มีผลต่อการศึกษาโดยรวม
3. ระดับชั้นปีของนักศึกษาอาจมีความแตกต่างกันแต่ไม่มีผลต่อการศึกษาโดยรวม

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

สภาพและปัญหาการเรียนการสอน หมายถึง ความคิดเห็น และการปรากฏทางพฤติกรรมของอาจารย์และนักศึกษา ตามสภาพความเป็นจริงของกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะภาคปฏิบัติ และอุปสรรคหรือข้อขัดข้องที่ส่งผลกระทบต่อ การเรียนการสอนศิลปะภาคปฏิบัติ สาขาทัศนศิลป์ ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

การเรียนการสอนศิลปะภาคปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ของ นักศึกษา และการถ่ายทอดความรู้ของอาจารย์ ทางด้านการปฏิบัติงานศิลปะ

สาขาทัศนศิลป์ หมายถึง สาขาหรือภาควิชาที่อยู่ในคณะศิลปกรรม มีการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีพัฒนาการของการเรียนรู้ด้านทักษะ มีความเชี่ยวชาญในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ทางศิลปะในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด และจินตนาการออกมาเป็นผลงานทางศิลปะที่สามารถสัมผัสได้ด้วยสายตา จำแนกออกเป็น 3 กลุ่มวิชา คือ กลุ่มวิชาทางด้านจิตรกรรม กลุ่มวิชาทางด้านประติมากรรม และ

กลุ่มวิชาทางด้านภาพพิมพ์ (หลักสูตรศิลปบัณฑิต คณะศิลปกรรม มหาวิทยาลัยรังสิต , 2533)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลของการวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน นำสู่การวิเคราะห์ ด้านประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนด้านศิลปะภาคปฏิบัติ สาขาทัศนศิลป์ ในสถาบันอุดมศึกษาให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นต่อไป
 2. เป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอนศิลปะภาคปฏิบัติ ทั้งด้านอาจารย์ผู้สอน นักศึกษาผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมของการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น
 3. เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจที่จะศึกษา ในเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อไป
- ในอนาคต